

Prof. Greijdanus te overheid, tegenover de instelling van de "De instelling van de heil van de roede" (het lidwoord dus dan: een goede heil strekt, tot u g).

over dat „zwaard“ gaat: „indien gij be rt dit aldus: „indien en verderfelijke uit- lette men erop, dat door „doen“ of „niet vgl. op 1:32, spreke en komt, iets voor- edeljk ongeoorloofd at“), moet vrees- iard niet tevergeef- eid en macht om t“ Prof. Greijdanus : 2, 16:27, en noem n, en HIER om te lebeeld van het l- Het is „de uiter- fenen kan“. „De- te wordt door Pri- de overheidsma- of the commun- ction of punishme- d of God“.

oerder schreef, de slechts beziet, zoov- van haar eigen- deze uitspraak n- van oorlog. Imm- it zwaard niet tege- emden. En eigen- egen den vijand. loen. Bij een recht- een afstand van d- ferdanen zelf: sch- verklaring blijft n- id. En dat recht k- lengde van Rog- a oorlog noodig k- onderdanen. Is e- derdanen onafwe- beschermend zwaa- r onderdanen, ma- mwel beschermt a- de vijand haar v- scht-van-straffen- is dan ook door- gemaakt; en als m- n, desnoods met d- voerlegging van w- d wordt voorgest- in zulk een ge- uik maakt, zal d- woorden.

K. S.

ijn werk ervan maak-

OUW

Gereformeerd was

urtenblad" komt v- f. Los, van het bo- rg schreef over be- denburg. Wij leen

beginsel was? was, bezocht hij de- ant. Deze ging me- verbazing gemis d- zoo langen tijd be- ion gebruiken. „J- risten en zomb- kerkverband aan-

ing, van Hervorm- turlijk, ja stichtel- Natuurlijk verla-

ndsche Geloofsb- rk: „en buiten ha-

om de laatste wo- et verhaal. Het l- l. eerst in het be- len Idenburg en d- leeren: ing met de Indische

Wat het zieke kind betreft lezen wij:

„In het einde van Januari 1885 konden zij de reis naar Soerabaja (daar was dus — zie boven — geen orthodox predikant der Indische Kerk, K. S.) ondernemen, en den 1sten Februari richtten zij daar hun eigen woning in.

Nauwelijks was het huishouden eenigszins op dreef, of de ziekte van het kind herhaalde zich met zeer ernstige bijverschijnselen. De arts, juist afgestudeerd en eerst sedert kort in Indië aangekomen, had geen ervaring van de behandeling dezer typisch Indische ziekte. Het had er allen schijn van, dat het kleine verzwakte patiëntje niet weder zou herstellen.

Het kind was nog niet gedoopt. De ouders stelden prijs op den doop „in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes“, en de predikant, die te Willem I de diensten waarnaam, hechtte aan deze manier van doopen geen waarde. Hoe gaarne wilden zij hun eenigste lieveling nog ten doop houden vóór zij haar misschien voorgoed moesten afstaan.

Vader bezocht den Christelijk Gereformeerden predikant, onder wiens gehoor zij reeds geweest waren, doch met wien zij nog geen kennis hadden gemaakt. Deze was met de droefheid van de jonge ouders begaan en ging dadelijk met hen mee, om met hen voor het kind te bidden. Hoeveel zegen ondervonden zij van dit gebed! Dit was het wat zij zoo gemist hadden: dit begrepen worden door een ander — het met een ander tezamen den Heere, hun God aanroepen. En dat vonden zij nu hier weer in deze ure.

„En Hij, Die de geboden verhoort, heeft dit gebed ook gehoord! Van hetzelfde oogenblik af is het met het patiëntje beter gegaan, tot groote verbazing van allen, die er mee te maken hadden.“ Ook de Indische specialisten, die haar medicamenten had aangewend, verklaarde, dat zij het niet begreep, maar dat het gevaar geweken was.

Zoo was dit jonge gezin dus weer in aanraking gekomen met 'n kerkgemeenschap, waarin zij dezelfde geloofsovertuiging vonden, die ook hen bezield; waar zij na zoo langen tijd weer het Avondmaal konden gebruiken. Zij volden zich één met deze Christenen en zonder bezwaar sloten zij zich bij dit kerkverband aan.

Gedurende hun verblijf in Soerabaja zouden zij dus niet meer alleen op elkaar aangewezen zijn voor geestelijken steun. Wel hadden zij van kennissen en collega's tot nu toe groote hartelijkheid ondervonden, maar toch was het hervinden van gelijgezinden voor hen een reden tot vreugde en dankbaarheid.

Tot zoover de aanhalingen uit het boek zelf.

Ik meen, dat uit deze citaten wel blijkt, dat er aan den overgang van den heer Idenburg wel meer vast zit dan in de boek aankondiging bleek.

Over de polemiek van Dr A. Kuyper.

In „Die Vaderland“ (Zuid-Afrika) schrijft Dr A. H. Murray, hoogleraar in de filosofie aan de „Randse Universiteit“, een uitvoerige bespreking van een onlangs in Zuid-Afrika verschenen boek: „Koers in die Krisis“. In gemeld werk trachten verscheidene Afrikaansche auteurs (met eenige buitenlandsche) het Calvinisme te doen spreken in enkele losse bijdragen. Dr Murray is over dit boek lang niet te spreken. Hij vindt, dat de auteurs ten onrechte pretendeeren, dat 't uist zij Calvinisten zijn; de toets der orthodoxie behoort immers niet „lettergetrouwheid“, doch „levensgetrouwheid“ te zijn; en voorts is er van Calvin ook veel, dat alleen uit zijn tijd te verklaren is en dat men vandaag prijs geven kan, zonder dat men daarmee ophoudt Calvinist te wezen. Dr Murray verwijst aan de schrijvers van dit boek, dat zij het Afrikaansche Calvinisme willen vernederlandschen, d.w.z. (volgens hem) verkuyperianiseeren.

En dan komt hij tot het volgend oordeel over Dr A. Kuyper:

Kuyper was nie in die eerste plek bekend om sy diepgesteldheid nie; daarvoor was hy te sterk rationalis en logis. 'n Begaaftde man, het hy grootheid gemis; hy kon organiseer, maar weinig inspireer, en sy polemiek het steeds in 'n persoons-polemiek uit-ge-loop; en hy het nie gehuiwer om van die taktiek van verdagmaking gebruik te maak teen sy broeders-in-Christus wat niet aan sy party behoort het nie. Hierin lê die mislukking van die lewe van Kuyper: hy was partyman, nooit kerkman nie; party-organiseerder en nie volkaleider nie.

Die geskiedenis van Kuyper se stryd met die „ethische“ en selfs met die „konfessionele“ lees ewe ontsettend as die geskiedenis van die onlangse kerk-stryd in die Kaap en die metodes wat in daardie stryd toegepas is, gaan lees. Die vegmetodes en organisasie-metodes wat in hierdie kerkstryd gebruik is, toe 'n burgerlike regbank sy skerp afkeuring en berisping moes uitspreek oor die handelwyse van 'n hoogleraar in die teologie in die saak, en toe 'n ander hoogleraar in 't openbare skrywe protes aangeteken het teen die metodes wat gebesig is in die saak, was vir ons die eerste aanduiding van die mate waartoe Kuyperisme in die Ned. Geref. Kerk van die Kaap ingekruip het.

Het zal, hoop ik, volkomen overbodig zijn, hier te verzekeren, dat de beschouwingen van Prof. Dr A. H. Murray m.i. onjuist zijn, en Dr A. Kuyper onrecht doen. Maar het is niet overbodig, enkele broeders binnen eigen kring eraan te herinneren, dat zij eenzelfde geluid laten hooren tegen wie van mening met hen verschilt. Wie over 'n polemiek oordeelen wil, moet beginnen te bewijzen dat hij de daarin gegeven argumenten aan kan, en — keeren ze zich tegen hemzelf — ze toetsen kan. Anders vervalt men in de algemeenschap van Prof. Murray's beweringen. Wat vandaag van dezen polemischen auteur gezegd wordt, wordt morgen van den anderen beweerd. Maar het heeft — zonder ontzenuwing der argumenten — geen andere waarde of waardeeloosheid dan die van een machteloosheidsblijk of van den schijn daarvan.

Synthese — hier en ginds.

In zijn eerste artikel, dat Prof. Murray (zie boven) richtte tegen het reeds gemelde boek „Koers in die Krisis“ (zie „Het Vaderland“, 27 Sept. 1935; het hierboven geciteerde 2e artikel verscheen 22 Nov.), schrijft Prof. Murray over de organisatie, die de schrijvers van het boek zoeken te bereiken in de Zuidafrikaansche studentenwereld. Prof. Murray is over dat („Kuyperiaansche“) organiseren lang niet te spreken; (de kerk moet z.i. meer naar de binnenkamer!):

In die voorwoord van die redaksie word die eng-kerkstiese agtergrond van die Calvinisme sterker beklemtoon in die aanmoediging van alle Calviniste tot gemeenskaplike aksie, van watter kerk, provinsie of professie hulle ook mag wees — mits hulle nie lutheraans is nie. In die slot-woord word die strop nog een bietjie nouer getrek wanneer die skrywer die doel van die Federasie van Calvinistiese Studenteverenigings uiteenset en verduidelik waarom hierdie Federasie nie kan meewerk met de Christen-Studentevereniging nie — wat uit die Nederduitse Gereformeerde Kerk van die Kaap ontstaan het en nog die ondersteuning van daardie kerk geniet!

Men zal verstaan, dat ik de bezwaren van Prof. Murray niet deel, en de organisatie van Calvinistiese studenten toejuich, indien zij inderdaad voor het Calvinisme worden warm gemaakt. Maar op het oogenblik bedoel ik met het citeren van dit stukje iets anders. Ik wil de vragen stellen:

a. waarom wordt in Zuid-Afrika gewaarschuwd tegen de „algemeen-christelijke“ studenten-organisaties en op die manier de synthese afgewezen; en waarom wordt door Nederlanders, die het boek „Koers in die Krisis“ toejuichen, geconferreerd met barthianen en andere reuzen in de synthese op grond van erkenning der gereformeerde over en weer? (De zaak marcheert verder, d a a r o m kom ik er nog altijd op terug.)

b. Waarom wordt uit klaarlijkelijke onmacht tot zakelijke bespreking van het pro of contra der synthese het applaus, dat menige anti-synthese-broeder aan zulke synthese-verwerping geeft bij gelegenheid afgewisseld met een anti-polemiek-stemmingmakerij, dat 'n zwakke toejuiching krijgt, niet het minst van enkele broeders, die in Nederland de samenwerking ook met de Nederl. Chr. Studenten Vereniging nog altijd praktisch beoefenen?

Hoe lang nog hinken enkele leiders op twee gedachten?

Dogmatiese kwesies niet te bespreken....

In „Die Vaderland“ schrijft de reeds gemelde Dr Murray:

Die dogmatiese stroefheid wat veral Nederlandse Calvinisme kenmerk en brandmerk en sy godsdiens-tige ywer omsit in 'n woerdegeklibbel van teologiese lettergeleerdes het geblyk in die geskryf om die Calvin-hedenking in Amsterdam en Parys, waar die gebruiklike proses van verbitterde verkettering plaasgevind het en die woorde van Tertullianus bewaarheid is: „Kyk hoe lief het hierdie Christene mekaar“. Dogmatiese stellings kan nie bespreek word nie; hulle kan alleen uitbakei word. En wie sal sê wie die ware Calvinis is? Gewoonlik diegene wat die hardste raas en die ywerigste organiseer. Die Calvinisme oorsees verkeer in 'n toestand van krisis, soos alle dogma altyd in 'n toestand van krisis moet verkeer.

We zijn het met die beschouwing niet eens; dat behoeft ik niet te verzekeren. Wel ben ik het er mee eens, als hier toegegeven wordt, dat te Parijs en te Amsterdam dogmatiese kwesies in geding waren. Vooral het dogma omtrent het dogma. Overigens bestaan in Zuid-Afrika soortgelijke kwesies als in Nederland: In zijn bespreking van het verzamelwerk „Koers in die Krisis“ zegt Dr Murray:

En die koers wat in hierdie werk aangegee word, verkeer self in 'n krisis wat ook in hierdie uitgave deurskemer. Om die leser onder die indruk van die wereldverspreidheid van die Calvinisme te bring, vang hierdie werk aan met 'n reeks groetnis van bevriende persone en liggame, en Engelssprekende Zuid-Afrika word verteenwoordig deur die Reverend Andrew Brown, destyds moderator van die General Assembly of the Presbyterian Church of South Africa. Hierdeur word die indruk gewek dat die Reverend Brown in persoon, en die Presbiteriaanse Kerk als geheel, die Calvinisme van hierdie boek onderskrywe. Ongelukkig wil die feite dit hê dat die geagte Reverend en sy kerk feitlik sonder uitsondering tydens die Kaapse kerkstryd gestaan het aan die kant van wyle prof. Du Plessis. Die Calvinisme wat die Reverend Brown verwelkom, is iets heel anders as die Calvinisme wat die Potchefstroomse professor in die mond van die predikante van die Kaapse kerk probeer te lê.

Er is ook de kwestie van het al-of-niet-wenschelijk-zijn-van-teenadering na een conflict over Schriftkwesies (denk aan de zaak-Du Plessis):

Ons kom nou tot 'n nadere insae in die besondere betekenis wat die woord Calvinisme in hierdie verband dra. Na die onsmaklike kerkstryd wat in die Stellenbosse Seminarium gewoed het, het daar by wyse van reaksie 'n toenadering gekom tussen Stellenbosch en Potchefstroom. In „Koers in die Krisis“ word hierdie verbroedering geboekstaaf en kry die Potchefstroomse teoloog teweens 'n gulde geleentheid om hul teologiese, maatskaplike en politieke leer te propageer onder beskerming van die Nederduitse Gereformeerde Kerk van die Kaap. Of hierdie kerklike hergroepering stand sal hou, sal die tyd alleen aantoon: maar dit is te betwyfel, want Stellenbosch was nooit doppers nie.

De liefde is ook bij Dr Murray het tooverwoord; slechts wie hem in zijn denken nadert, heeft lief, spreekt althans uit de liefde:

Dr Kestell, vader van die Vrystaatse Kerk, lei die boek in met 'n mooi voorwoord, wat egter heelwat in waarheid en diepte toeneem as die woord Calvinis vervang word deur die woord Christen. Dr Kestell se bydrae is eintlik die enigste waar die gees van die liefde van Christus, wat die boodskap is van die Nuwe Testament, uitstraal, en ons kan nie help om te wonder hoe gelukkig die mistieke kerkvader sal voel as hy ná 'n jaar of wat terugkyk na die atmosfeer van teologisme waarin hy hom hier bevind.

Dr Murray heeft geweldig het land aan propaganda; van Prof. Postma heet het:

hij is teoloog en daarby nog propagandis en behoeft hom dus nie aan feite of objectiwiteit te steur nie!

Tenslotte:

Die tyd alleen sal aantoon of hierdie poging om Stellenbosch en Potchefstroom te laat aansluit, met veronagting van vele kerkleiders beide in Kaapland sowel as in Transvaal, 'n blywende resultaat zal oplever. Die koers wat in hierdie boek aangedui word, sluit 'n geweldige krisis in sig op.

De tijd zal meer leeren. Vooral inzake de vraag, of synthese tusschen wat in den wortel uiteengaant, helpen kan. Op grond, niet van het onderwijs van „den tijd“, doch van de Schrift, ontkennen wij dit.

Zending onder de Joden.

In „Zendingblad“ v. d. Geref. Kerken in Friesland over de Zending onder de Joden lezen we:

In het rapport dan van twee onzer broeders lezen wij o.m.:

„Werden ontvangen in de vestibule door den zoon. Hij is koopman. Buitengewoon aangename ontvangst. Hij wist, dat de Zending roeping der Christelijke Kerk is en wilde nu daarom ons niet zoo wegsturen. De artikelen in de „Messiasbode“ kon hij meestal geheel onderschrijven, tot aan de laatste regels, waar het over Jezus gaat. Zijn „een éénig God“ stond tegenover onze „Drieëenheid Gods“.

Zelfs ging hij zoo ver, dat hij verklaarde, dat het Jodendom teruggekomen was van het dualisme: „God van liefde — God van straf“. „Er is nu één zelfde God zoals u ook belijdt“. Echter drie personen in één wezen nam hij niet aan.

Hij is anti-Zionist. Op onze vraag: waarom? gaf hij als antwoord: Het geestelijk leven van het Joodsche volk behoort verbeterd te worden, maar het politiek samenbrengen van het Joodsche volk in Palestina is niet het voornaamste.

Het Joodsche volk had zooals vroeger zijn plaats vergeten.

Hij kende ook schuldbesef, misschien niet voor zich persoonlijk, maar dan toch wel voor heel het Joodsche volk. Met ons zag hij in, dat het gebeurde in Duitschland ging tegen het ras der Joden, en dat de Zending een heel ander doel had en heeft.

Wij hebben hem gezegd, dat het ons genoeg deed, iemand onder de Joden te ontmoeten, die zijn eigen godsdienst kende.

Hij wist zelf, hoe treurig het daarmee gesteld was onder de Joden.

„U zult daar dan wel minder vriendelijk ontvangen worden, maar dat moet u hun niet kwalijk nemen, want dat is een bewijs, dat zij bang zijn, omdat ze zich de mindere gevoelen“.

Wij hebben hem een „Brief aan de Hebreërs“ gegeven. Die zou hij lezen.

Hij moest naar een vergadering, dus moesten wij ons bezoek als geëindigd beschouwen.

Hoewel er weinig hoop is op mogelijke verandering van inzichten, was dit een van onze prettigste bezoeken.

Een verzoek had hij: „Als u nu bij een Jood geweest bent, gaat u dan ook eens bij een Christen, om hem te leeren, den Jood te begrijpen“.

Wij hebben hem gezegd, dat dat door de Zending zooveel mogelijk gedaan wordt“.

K. S.

W. F. A. Winkel, „De Strik Gebroken“, J. Bootsma, Utrecht, 1936.

Dit geschriftje van Dr Winkel geeft in 68 bladzijden enkele interessante bijzonderheden over den doeleentijd. Besproken worden de noodzakelijkheid van een verbreking der organisatie van 1816, de kerkelijke actie in Kootwijk, Voorthuizen, Reitsum, verscheidene ervaringen, die de schrijver zelf onder de synodale organisatie heeft gehad, de actie van den Amsterdamschen